

Το όνομα του Αζερμπαϊτζάν ή τα Σκόπια του Καυκάσου.

Η ιστορία της Υπερκαυκασίας, στην οποία συναντώνται πολιτισμοί, θρησκείες και περίπλοκα συστήματα ισχύος από την Μέση Ανατολή και την Ευρασία, δεν θα μπορούσε να μην χαρακτηρίζεται από διαμάχες ταυτότητας. Μία από αυτές, ελάχιστα γνωστή αλλά με εντυπωσιακή ομοιότητα με τα καθ' ημάς βαλκανικά προβλήματα, ήταν η υπόθεση ονομασίας του Αζερμπαϊτζάν.

Η περιοχή του σημερινού Αζερμπαϊτζάν στην αρχαιότητα αποτελούσε μέρος των επαρχιών Σιρβάν και Αρράν, αυτό που στους ελληνορωμαίους ήταν γνωστό ως Αλβανία του Καυκάσου. Η λέξη Αζερμπαϊτζάν προέχεται από τον σατράπη της Μηδείας Ατροπάτη, για αυτό στα ελληνικά η περιοχή του σημερινού βορειοδυτικού Ιράν, αμέσως νοτιότερα του σημερινού κράτους του Αζερμπαϊτζάν, ονομαζόταν Ατροπατηνή Μηδεία.

Η περιοχή της νοτιοανατολικής Υπερκαυκασίας βρισκόταν για αιώνες υπό περσική κυριαρχία, εξ ου και οι Αζέροι είναι σιίτες μουσουλμάνοι. Η κατάσταση άλλαξε όταν η Ρωσική αυτοκρατορία άρχισε να επεκτείνεται προς το νότο, ερχόμενη σε σύγκρουση με τους Οθωμανούς, τους Πέρσες και τα πολυάριθμα εμιράτα της περιοχής. Την ίδια στιγμή που ο Ναπολέων έμπαινε στη Μόσχα, ρωσικοί στρατοί συνέτριβαν ταυτόχρονα τις δύο μουσουλ-

μανικές αυτοκρατορίες, εγκαθιδρύοντας την κυριαρχία τους στην περιοχή. Με την συνθήκη του 1813, η Περσία αναγκάστηκε να παραχωρήσει όλη την περιοχή βορείως του ποταμού Αράς, από την Αμπχαζία μέχρι την Κασπία θάλασσα. Έκτοτε ο πληθυσμός των σιτών Τουρκομάνων της περιοχής, των σημερινών Αζέρων, ζει διαιρεμένος. Ακόμη και σήμερα υπάρχουν περισσότεροι Αζέροι στο Ιράν (15 εκατ.) από ότι στο ίδιο το Αζερμπαϊτζάν (10 εκατ.).

Το Αζερμπαϊτζάν την περίοδο 1918-20. Να σημειωθεί ότι η Ελλάδα ήταν μία από τις 16 χώρες με προξενείο στο Μπακού εκείνη την εποχή.

Με την κατάρρευση της Ρωσικής αυτοκρατορίας και της βραχύβιας Δημοκρατίας το 1917-18 και την εισβολή των γερμανικών και οθωμανικών δυνάμεων στα πρώην τσαρικά εδάφη, αναπτύχθηκαν πολλά αποσχιστικά κινήματα. Με την υποστήριξη του οθωμανικού στρατού, το 1918 ανακηρύχθηκε η Λαϊκή δημοκρατία του Αζερμπαϊτζάν. Το ζήτημα της ονομασίας της νέας χώρας δεν ήταν απλό, καθώς ως τότε ποτέ δεν είχε υπάρξει σχετικό κράτος. Η ονομασία Αζερμπαϊτζάν παρέπεμπε σκόπιμα σε ενότητα με τους ομοφύλους των περσικών επαρχιών. Από την άλλη αποφευγόταν ο όρος “Τάταροι” που χρησιμοποιούσαν οι Ρώσοι και ήταν γενικά υποτιμητικός (ας μην ξεχνάμε

τις φρικτές μνήμες των Μογγολικών εισβολών, βαθιά χαραγμένες στο συλλογικό υποσυνείδητο των Ρώσων και άλλων Ευρωπαίων. Το όνομα Τάταροι συχνά γινόταν Τάρταροι, άνθρωποι δηλαδή από τα Τάρταρα, την Κόλαση).

Η Περσία αντέδρασε αρνητικά σε αυτήν την εξέλιξη, βλέποντας σε αυτήν ένα οθωμανικό σχέδιο για την υφάρπαξη της δικής της επαρχίας του Αζερμπαϊτζάν. Το όνομα ως τότε δεν είχε ποτέ χρησιμοποιηθεί για τις περιοχές βόρεια του ποταμού Αράς. Για να διασκεδάσει τις ανησυχίες της Τεχεράνης, η κυβέρνηση του Αζερμπαϊτζάν υιοθέτησε μία “λύσης διπλής ονομασίας” όπως θα λέγαμε σήμερα. Στα διπλωματικά έγγραφα χρήσης εξωτερικού, το κράτος αναφερόταν ως “Καυκάσιο Αζερμπαϊτζάν”. Το 1920 ο Κόκκινος στρατός κατέλαβε τις χώρες της Υπερκαυκασίας και τις ενσωμάτωσε στην Σοβιετική Ένωση, λύνοντας έτσι το θέμα της ονομασίας.

Εθνοτικός χάρτης του Καυκάσου. Με ανοικτό γαλάζιο διακρίνονται οι Αζέροι σε Αζερμπαϊτζάν και βορειοανατολικό Ιράν.

Παρά την κοινή θρησκεία, το Αζερμπαϊτζάν και το Ιράν δεν έχουν ιδιαίτερα καλές σχέσεις. Η Τεχεράνη νιώθει άγχος για την υπερμεγέθη αζερική μειονότητα στα σύνορά της, την οποία προσπάθησε μάλιστα να της αποσπάσει η ΕΣΣΔ υποστηρίζοντας βραχύβια επαναστατικά καθεστώτα το 1920 και το 1945-46. Παρ' ότι το Ιράν αναγνώρισε αμέσως την ανεξαρτησία του Αζερμπαϊτζάν το 1991, η εκπεφρασμένη πρόθεση του Μπακού για τη συνένωση όλων των Αζέρων σε ένα κράτος οδήγησε σε ψύχρανση των διμερών σχέσεων. Οι Αζέροι κατηγορήσαν το Ιράν πως υποστήριξε την Αρμενία στον πόλεμο του Ναγκόρνο Καραμπάχ το 1992-94. Την ένταση οξύνουν και οι εγκάρδιες σχέσεις μεταξύ Αζερμπαϊτζάν και Ισραήλ. Ιράν και Αρμενία έχουν μέχρι σήμερα πολύ στενές οικονομικές και ενεργειακές σχέσεις.

Στις τρέχουσες συγκρούσεις τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο του 2020, τα ρωσικά μαχητικά καταφθάνουν στην Αρμενία [από τον ιρανικό εναέριο χώρο](#), ενώ το Ιράν κατέρριψε αζερικό drone που [παραβίασε τα σύνορά του](#).

Πρώτη δημοσίευση στο [ΑΡΔΗΝ](#).

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/>